

VI.
ULUSAL DİN GÖREVLİLERİ
SEMPOZYUMU

VI. ULUSAL DİN GÖREVLİLERİ SEMPOZYUMU

Koordinatör Konya Büyükşehir Belediyesi
Dr. Mücahit Sami KÜÇÜKTIĞLI Kültür Yayınları :332

Editör ISBN: 978-605-389-278-6
Muhammet Ali ORAK

SERTİFİKA NO: 21473

Tashih

Metin KÖSE Baskı-Cilt
Erman Ofset

Ön Hazırlık Fevzi Çakmak Mahallesi Büsan O.S.B.
A.Yasin CANDAN Özlem Caddesi No:33/G Karatay/KONYA
+90 332 342 01 55

SERTİFİKA NO: 15409

Yapım

KÜLTÜR A.Ş.

Mevlana Kültür Merkezi

Karatay / KONYA

Tel : 0 332 352 81 11

www.konyakultur.com

iletisim@konyakultur.com

Mart 2017

KONYA

CEMÂATİN İNŞÂ VE İHYÂSINDA İMAMLARIN MERKEZÎ ROLÜ

Yrd. Doç. Dr. Veysel AKKAYA¹⁸⁰

Özet

Ülkemizde camilerimizin ekseriyetinin günlük beş vakit namazda cemaat açısından zengin olmadığı bir gerçektir. Bu durum toplumun cemaat bilinci eksikliğinden kaynaklandığı gibi, buna son yüzyılda geçirilen süreç, dini eğitimin yetersizliği ve imamların yapması gerekenler gibi sebepler de eklenebilir. Cemaatin inşâ ve ihyâsından bu sebepler çok yönlü incelenerek, problemlerin tesbiti ve çözüm yolları üzerinde çalışmalar yapılmasını gerekmektedir. Biz bildirimizde, daha çok imamların cemaati inşâda ne tür vazifeler üstlenmesi gerektiği hususunda, bazı tesbit ve tekliflerde bulunmayı hedefledik.

Giriş

Namazı cemâatle edâ etmek, Müslüman toplum için vazgeçilmez bir hayat tarzıdır. Müslümanlar arasındaki kardeşliğin en önemli göstergesidir. Müslümanlar cemaat sayesinde birlikte ile kardeşliği yaşarlar. Müslüman toplum cemaat sayesinde çok iyi iletişim içinde olur, sevgi alışverişi gerçekleşir ve güçlü kalır. Ancak günümüzde camilerde olması gereken cemaat, bayramlarda ve kısmen Cuma namazlarında mevcuttur. Beş vakit namazlarda ise çok azdır. Günümüz Türkiye'sinde genel olarak camilerimizin cemaat bakımından zengin olmadığı bir gerçektir. Hatta birçok camimizin cemaati neredeyse yok gibidir. Camilerimizin cemaatsiz kalmasında, kurumlardan, imamdan, halktan, aynı zamanda dini eğitimin azlığı ve son yüzyılda yaşadığımız dini baskılar yüzünden kaynaklanan birçok etken sıralamak mümkündür. Bunların her biri ayrıca incelenmesi gereken hususlardır. Biz tebliğimizde daha çok imamların sorumluluğu ve misyonu ile ilgili kısmı üzerinde yoğunlaşmaya çalışacağız.

Peygamber Efendimiz'in Cemaati

Öncelikle ideal bir İslam toplumunda, yediden yetmişe bütün fertler, cami ile günlük mutlaka buluşmalıdır. Özellikle erkekler için cami, hayatın vazgeçilmez bir parçasını oluşturur. Allah Teâlâ mü'minleri cemaate şöyle teşvik etmektedir: “**Namazı dosdoğru kılın, zekâtı verin, rükû edenlerle birlikte siz de rükû edin.**”¹⁸¹ Peygamber Efendimiz Asr-ı Saadet'te öyle bir cemaat oluşturmuştu ki, beş vakit günlük namazlar, şehirdeki bütün erkeklerin katılımıyla kılınıyordu. Hatta yaşlılar, hastalar yakınlarının yardımı ile mescide geliyorlardı. Kadınlar ve çocuklar da mescidde yerini alıyordu. Bu toplum hayatının kalbinin, camide atması anlamına geliyordu. Peygamberimiz (Sallallahu Aleyhi ve Sellem) cemaatinden mescide gelemeyenleri sorardı. Hasta olduğundan dolayı gelemeyenleri ashabıyla ziyaret ederek, cemaatine büyük önem verirdi. Sahabilerin cemaat bi-

¹⁸⁰ Sabahattin Zaim Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi Tasavvuf Anabilim Dalı Öğretim Üyesi

¹⁸¹ Bakara, 43

linci çok yüksekti. Onlar için meşru mazeretler dışında cemaate gelmemek diye bir şey olamazdı. Mümin kadınlar, giysilerine bürünüp başlarını örterek sabah namazını peygamberle beraber (camide) kılarlar, sonra evlerine dönerlerdi.¹⁸² Hatta sabah namazı sırasında ağlayan çocuktan dolayı, Rasûlullah'ın namazı kısaltması meşhurdur.¹⁸³

Efendimiz'in cemaatle namazı teşvik eden birçok hadisi vardır. Onlar arasında cemaate gelmeyenlerin nasıl sorumsuzluk içerisinde olduklarını anlatan şu hadis çok dikkat çekicidir: *"Canımı gücü ve kudretiyle elinde tutan Allah'a yemin ederek söylüyorum, içimden öyle geçiyor ki, odun toplamayı emredeyim, odun yığılsın. Sonra namazı emredeyim, ezan okunsun. Daha sonra bir adama cemaate imam olmasını emredeyim. En sonunda cemaate gelmeyen adamlara gidip onlar içindeyken evlerini yakayım."*¹⁸⁴ Hâsılı Peygamberimiz cemaatsiz namaz kılmamıştır. Hatta vefatına çok yakın zamanda, ağır hasta olduğu halde bile Hazret-i Ebû Bekir'in arkasında namaza durmuştur. Efendimiz (Sallallahu Aleyhi ve Sellem) bu son namazında cemaatine bakmış ve çok memnun olarak gülümsemiştir.¹⁸⁵ O'nun bu süruru, geride namazı ikame eden bir cemaat bırakmaktan kaynaklamaktaydı.

İmamların Kendileri ile İlgili Çalışmaları

İmam olmak öncelikle, bir gönül işidir, bir sevdadır. İmam ulvî idealleri olan, toplumun dini nabzını tutacak bir gönülün sahibidir. O kendini toplumun dini durumundan mesul hisseden ve bu mesuliyet şuuruyla dertlenerek hasbi çalışmalar yapan kimsedir. İmam mânevî kaygılarla hareket eder ve icrâ ettiği Peygamber mesleğinde, yarın huzuru ilâhîde yüzü ak olarak bulunmayı ve Allah'ın rızasını kazanmayı düşünür. Kendini Rasûlullah Efendimiz (Sallallahu Aleyhi ve Sellem) ile özdeşleştirme gayreti içinde olur. Peygamberimiz imametini nasıl icrâ ettiyse, bir ömür onun gibi bir vazife yapma heyecanı ile yaşar.

Peygamber Efendimiz'in cemaatin oluşması ve devamındaki gayret ve hasasiyetleri, İmamlar tarafından aynı şekilde icrâ edilmesi gerekmektedir. İmam, bir camide başladığı vazifesine o camiden ayrılırken, tıpkı Rasûlullah (Sallallahu Aleyhi ve Sellem) gibi, arkasında kendileriyle sürurlandığı bir cemaat bırakmayı hedefler.

Bunun için öncelikle Türkiye'de son yüzyılda toplumun, dini hayatta yaşadığı baskı süreci ve gelinen durum çok iyi tahlil edilmelidir. Halen çoğu kurumlarda, Müslümanın ibadet hayatı hiç hesaba katılmadan, bir iş hayatı yaşanmaktadır. İmam camisinin alanına giren toplumun kültür yapısını, âdet, gelenek ve görevlerini, eğitim durumunu, gelir dağılımını, mânevî değerlerle ilgisini tespit ederek çevresini yakından tanır. Bu sayededir ki, onlara durumlarına göre değer

¹⁸² Müslim, Mesâcid, 230-232

¹⁸³ Bkz., Nesâi, Kible, 35

¹⁸⁴ Buhârî, Ahkâm 52, Ezân 29; Müslim, Mesâcid, 251-254.

¹⁸⁵ Bkz., Müslim, Salât, 98

verebilecektir.

İmam cemaat inşasında hem kendini geliştirir, hem de cemaatini eğitir. Kendi ile ilgili eksiklikleri gidermeye çalışır. “İmam” olmanın gereği önde olmak, öncülük etmek, lider vasıflı olmak hususunda çalışmalar yapar. Çünkü temsil ettiği makam bi'l-vekâle Rasûlullah'ın (Sallallahu Aleyhi ve Sellem) makamıdır.

İmam bir güneş gibidir, herkese İslam'ın güler yüzünü gösterir. Güzel ahlakı ve iyi muamelesi ile insanların gönlünü kazanır. Peygamberimiz'in “el-Emîn” sıfatına haiz olarak etrafta tanınır ve müracaat edilen bir merci olur.

Yine imamın bariz vasıflarından birisi merhamettir. Hadislerde geçtiği üzere her şeye şamil olan bir merhamet sahibi olmaya çalışır. Böylece o cami ile ilgili bütün insanları kendine zimmetli bilir. Bulunduğu mahaldeki, hayvanları ve bitkileri, hâsılı her şeyi kendine zimmetli bilir. Bu sorumluluk şuuruyla, merhametin gerekleri olan vazifelere öncülük eder. Osmanlı nasıl ki bu merhametin icabı yüzlerce çeşit vakıf kurmuşsa, imam da bu bilincin sahibi olarak etrafına duyarlı yaklaşır. Yetimin, yoksulun, açın yanında olur. Hayvanlara zulmedilmesini önler, bitkilere, ağaçlara çevreye zarar verilmemesini sağlar. Ağaç dikme gibi hususlarda öncülük eder.

İmam yaşantısı ve sözleriyle Allah'a davet eden kimsedir. İnsanlara önce haliyle örnek olmaya çalışır. Bunun için iyi hal sahibi olmak gerekir. Yani her an Allah ile birlikte olduğu şuuru ile hareket eden insan olmak durumundadır. Kendisinde güzel bir halin zuhur etmesi için, teheccüd vaktini değerlendirmeye azami gayret gösterir. Bulunduğu mahalde hiç kimse teheccüde kalkmadığını farzetsek yine bu hususta imam başı çekmelidir. Gecenin mânevi ikliminden, mânevi güneşinden istifade etmelidir ki, gönül âlemi aydınlansın. Böylece o tıpkı Peygamber Efendimiz hakkında buyrulduğu gibi, “*nur saçan bir kandil*”¹⁸⁶ olma yolunda ilerler. Nasıl ki eskiden kandille karanlıkta yol alınır ise, heva ve hevesin karanlıklarından da insanlar, imam sayesinde kurtulabilmelidirler.

İmam kılık kıyafet bakımından da, etrafındaki insanların saygı duyacağı, Müslüman şahsiyeti yansıtabilecek tercihte bulunur. Geniş ve sade giyinmeye özen gösterir. Giydiği kıyafet sebebiyle toplumda yadırganacak durumlardan kaçınır. Kendi kimliğini kıyafetindeki sadeliği ve saygınlığı ile de gösterir. Sünnet-i seniyyeye uyarak bakımlı bir sakalının olması da, imam için önemli bir vasıftır.

İmam namaz ile ilgili yüksek seviyede bir bilgi donanımına sahiptir. Buradan kastımız namazın sadece fikhî boyutları değildir. Namazın derunî boyutları, psikolojik ve sosyolojik boyutlarını da iyi bilir. Namazda huşûyu yaşamaya özen gösterir, namazına bedenlen hazırlandığı gibi kalben de hazır gelir. Kalp namaz kılmazsa namazda huşû eksik kalır.

İmamları Toplum ile İlgili Çalışmaları

186 Ahzab, 46

İmam cemaatin inşasına önce durum tesbitiyle başlar. Cemaati erkek, çocuk ve kadınlar olmak üzere üç kısımda düşünerek, camisine gelmesi gereken cemaatinin sayısını her vakit için ayrı ayrı tespit eder. Bu sayı, imamın camisinde ulaşmak istediği hedef cemaat olarak karşısında durur. Ortaya çıkan tabloda her üç grubun yaş oranları da önem arz etmektedir. Günlük cemaate gelenler kırk yaşın üzerinde, hatta elli yaş sonrası olduğu genel kabul gören bir durumdur. O halde üç ihtimalle karşı karşıyayız. Mahallede bir kısım kimseler namazlarını bazı vakitlerde evde veya işyerinde kılmaktadırlar. Bu kesimin namaz kılanlar arasında önemli bir oranda olduğunu zannediyorum. İkinci kısım ise Cuma ve bayram namazlarına katılanlardır. Üçüncü kısım da namazı hiç kılmayanlar yer almaktadır. Camilerimizin çok az cemaatinin olmasında şüphesiz Türkiye'nin son yüzyılda yaşadığı yanlış politikalar da önemli rol oynamıştır. Geçmiş dönemlerde resmi sorumluluk sahibi kişilerin laiklik adı altında iş hayatı, eğitim ve öğretimde Müslümanların ibadetini görmezden gelerek onlara ibadet fırsatı tanımaması, cemaat yoksunluğunun en başta gelen sebeplerinden biri olmuştur. Ancak her ne olursa olsun namaz beş vakittir ve hususen üç vakit için böyle bir kısıtlama söz konusu değildir. O halde caminin imametini, aynı zamanda önderliği vazifesini üstlenmiş olan İmama büyük vazifeler düşmektedir. Yeri gelmişken Diyanetimizin imam seçiminde kişinin liderlik vasfının olup olmadığını da kriterleri içine alması gerektiğini hatırlatmakta yarar vardır. İmam kelimesinin önde olan, önder kimse anlamına gelmesi, cemaate liderlik yapacak vasfının vazgeçilmez olduğunu düşündürmektedir.

On veya yirmi saflık bir camide cemaatin bir veya birkaç saftan oluşması ve safların hep aynı kalması imam için bir dert olmalıdır. Burada diğer sebepler bir yana "Ben imam olarak neler yapabilirim?" sorusuna cevap aramak gerekir. Cemaatin inşasında erkek, kadın ve çocuklar olmak üzere her üç grubun ayrı bir yeri vardır. İmam her üç grubu camiye kazanmaya yönelik projeler üretmelidir. O bir miknatis özelliğine sahip olmalı. Bir cazibe merkezi olacak şekilde kalbi ve ahlakî kıvama erişmeli. Caminin çevresinde, caminin ilgi alanına giren bütün yerler ile iyi irtibatlar kurar. Onlara caminin mânevi yollarını açar. Sonradan cemaate katılacak potansiyel kimselerle özel ilgilenir. Cemaatine ve cemaat adaylarına güzel ahlaki ile muamele eder ve etrafındaki insanların gönüllerini kazanmaya çalışır.

Cami cemaati erkekler, kadınlar ve çocuklar olmak üzere üç gruptan oluştuğuna göre imam, her gruba yönelik çalışmalar planlanmalıdır. Her şeyden önce imam vazife yaptığı camide, İslâm'ı temsil etmektedir. İnsanlar onun hal ve hareketlerinde olgunluk, sözlerinde doğruluk ve güzellik aramaktadır. O Allah yoluna hikmet ve güzel öğütlerle davet edici konumdadır. İnsanlar cami ile imam arasında irtibat kurarak camiye onunla özdeşleşmektedir. Güleryüzlü, tevâzû sahibi, birleştirici ve cömert bir imam, insanların cami ve cemaati daha çok sevmelerine, camiye bir huzur mekânı olarak görmelerine büyük katkı sağlayacaktır.

İmam için her şeyden önce takvâ ve samimiyet esastır. Çevresine samimiyetini tescil ettirmiş “el-Emîn” olarak görülen bir imama cami çevresinde yaşayanların güveni, desteği ve cemaate katılımı üst düzeylere çıkar.

Cemaatin inşasında ilk dikkati çeken hususlardan biri caminin fiziki durumudur. İmam caminin bakımı ve temizliği konusuna hususi bir önem verir. Bakımsız ve temiz olmayan bir cami imamın vazifesine önem vermediği anlamına geleceği açıktır. İmam camisini tıpkı bir gül gibi her yönüyle güzel düşür. Caminin iç dizaynı, renklerin uyumu, eşyaların biçimi ve buna benzer bütün ayrıntılar bir cami için çok önemlidir. Tesbihlerin düzeni, rengi, nerelere konulduğundan tutun, ayakkabılıklara varıncaya kadar bir insicam şarttır. Bunlar çok küçük organizelerle cemaatten yardımla da gerçekleştirilebilir. Yine imamın kullandığı cüppe, sarık, mihraba serdiği halı ve bu halının renk uyumu, temizliği, düzeni cami ve imamın imajı için önemlidir.

İmam cemaatle ilişkileri hususunda çok yönlü ve güzel bağlantılar kurar. Mesela vakit namazlarında camiye erkenden gelerek, cemaati ile ilgilenir. Cemaatin her birine gereken değeri verir, onlara önemli olduklarını hissettirir.

Bir imam, namazlardan on dakika önce, cüppe ve sarığını giyip mihraba oturur. Gelen cemaati ile ilgilenmeye başlar. Yine namazdan sonra da hasbihal eder, hal hatır sorar. Onların dertlerini dinler. Onun bu yaklaşımı cemaat üzerine olumlu etki yapar. Daha önce ilk safı dolduramazken birkaç ay içerisinde saflar çoğalır. Namaza erken gelen cemaate belirli vakitlerde, namazdan önce beşer dakikalık ve zamana riayet ederek, tefsir, hadis, fıkıh, siyer ile ilgili eserler okumak da güzel sonuçlar doğuracaktır. Bu bağlamda caminin konumuna göre, orasını halka açık bir ilim yuvası haline getirmek gerekir. Bahsettiğimiz okumaları cemaatten bu konuda yetkin kişilere yaptırmak ayrıca güzel olur. Esnaf ve tiracet erbabı için de haftalık bir program düzenlenmelidir. Onların ticaretlerini dine uygun yapmaları için ticaret ilmi, alış veriş ile ilgili hadisler ve şerhleri okunmalıdır.

Ayrıca Perşembe akşamları Yasin-i şerîf okuyup, bir ilahi söylemek veya ilahi grubu oluşturup onlara söyletmek de cemaat üzerinde olumlu etkiler meydana getirecektir.

Camide belirli vakitlerde isteyen cemaat için, bir cüz okumak veya bilgisayarla âyetleri perdeye yansıtarak okunmasını sağlamak da güzel bir uygulamadır. Kur’ân okumayı bilmeyen cemaatimizi, Kur’ân’la buluşturmak için özel gayretlere ihtiyaç olduğu açıktır. Ancak burada Kur’ân’ın sadece lafzı ile buluşturmanın ilk aşama olduğu her zaman vurgulanmalıdır. Bu çalışmanın ardından cemaati, Kur’ân’ın mânâsı, tefsiri, tefekkürü ile buluşturmak önemlidir ki, amel zuhur etsin.

Yine aynı şekilde cemaate yönelik bir kitaplık oluşturur. Bu kitaplıkta bulundurulacak kitaplar cemaatin seviyesine göre okuyabileceği, ihtiyaç duyduğu

türden olmasına dikkat eder. İmam bu kitaplığı cemaate tanıtarak okumalarını sağlar. Bu kitaplıkta tefsir, hadis, fıkıh, siyer, tasavvuf, ahlak gibi temel konularla ilgili temel kitapların yanında, halkın okuyacağı el kitapları seviyesinde kitaplar bulunur.

Mübarek gün ve geceler, imamın cemaat inşasında büyük fırsatlardır. Cuma, bayram ve kandil gecelerinde camilere gelen kalabalık cemaatin her bir ferdini, memnun edebilmek gerekmektedir. Öncelikle cami ve cemaati sevdirecek tarzda program yapmak için, programın çok dikkatli planlanması, her şeyin yerli yerinde ve vaktinde olması lazımdır. O gün ve geceler için cami ve çevresi özel bir şekilde, gerekli titizlik gösterilerek, temizliği ve bakımı ile hazırlanmalıdır. Sıcak ve soğuk havalarda duruma göre tedbirler alınmış olmalı, cemaat içten içe imama müteşekkik kalmalıdır. Bu manada caminin her bir yeri düşünülmeli, kontrol edilmeli, istişare edilmeli ve eksiklikler giderilerek, orada oturacak insanın huzurlu bir ibadet yapmasına zemin hazırlanmalıdır. Nadir gelen bu cemaatin gönülünün kazanılması çok önemlidir. İmam firasetli davranarak, vaazını ve hutbesini kıvamında yapar. Onlara “**kavlen leyyina**”¹⁸⁷ yumşak söz söylemek, hikmet ve güzel öğütlerle hitab edebilmek gerekir. Hutbenin kısa tutulması, namazın uzun tutulması ile ilgili Hadis-i Şerif var iken, birçok yerde bu tam tersinedir. Vaaz ezan okunduktan sonra özellikle tebliğ niyetiyle uzatılır. Hâlbuki bu tarz bir yaklaşım cemaatte olumsuz etki yapmaktadır. Yine hutbeler, Türkiye’de Cuma günü iş günü olduğundan, uzatıldığı zaman ciddi sıkıntılara sebep olmaktadır.

Bir camide imam hutbeyi, hadislerden seçtiği yarım sayfalık bir olayı anlatarak tamamlamıştı. Olayın sonunda Rasûlullah Efendimiz’in (Sallallahu Aleyhi ve Sellem) son cümlesini vurgulu söyledi ve hutbe bitti. Hutbede verilmek istenen mesaj yerine ulaşmıştı. Bu alışık olmadık kısa hutbe, cemaati çok etkilemiş ve bunu ifade etmişlerdi. İmam artık haftaya Asrı Saadet’ten kısa bir hadiseyi anlatarak hutbeye devam etti. Cuma cemaati hem mesajı alıyor, hem de imamın yaklaşımı gönüllerini fethediyordu. Tatil olmayan zamanlarda hutbeyi uzattığınızda ise, cemaat sizi dinlemeye değil, hutbeyi bir an önce bitirmenize odaklanmaktadır.

Kandil geceleri de ayrı bir hassasiyeti gerektiriyor. Kandil gecelerinde kısa özlü programlar yapmalı ve cemaati memnun etmelidir. Bir kandile gelen kişinin, diğer kandile gelmeyi isteyerek ayrılacağı program yapmak çok önemlidir. Bilindiği gibi kandil gecelerinde Asrı Saadet’te ayrı bir program yoktur. Günümüzde ise bu geceler fırsat bilinerek cemaate tebliğ yapılmaya çalışılmaktadır. Kandil geceleri bu anlamda yeniden gözden geçirilmeli, daha çekici programlara dönüştürülmelidir.

İmam ile cemaat arasında en önemli ilişkilerden biri de doğum, düğün ve ölüm hadiseleridir. Cemaatin sevinç ve üzüntüleri paylaşılırken, İmamın göste-

187 Tâhâ, 44

receği güzel yaklaşımlar cemaatin ihyâsına büyük katkı sağlayacağı âşikârdır. Doğum, düğün ve ölüm hadiselerinde imamın hep öğüt veren, sürekli birilerine eleştiren tavırdan ziyade, İslam tarihinden, günümüzde yaşanmış konu ile ilgili ibret alınacak ve ders çıkarılacak birkaç hadise veya menkıbe üzerinden, ayet ve hadislerle yer vermesinin daha etkili olduğu görülmektedir. Ayrıca doğum ve düğünde küçük de olsa bir hediye verebilmek çok etkileyici olur. Doğum ve düğüne özel hediyeyi önceden belirleyip, maliyeti uygun bir şekilde temin ederek, gittiği bütün yerlere onlardan götürebilir.

Cemaatle ilişkiler hususunda en zor ve hassas meselelerden birisi maddi yardımlardır. Bu hususta imamın tutumu, maddi yardım toplayan bir kimse imajını uyandıracak davranışlar içerisine girmemesidir. Cemaati vaaz ve sohbetlerde zekât, sadaka ve muhtaçlar konusunda bilinçlendirmeye çalışmak en iyi yoldur. İhtiyaç alanlarını göstermek, yardımlaşma ile ilgili faaliyetleri anlatarak cemaatin yardım ile ilgili farkındalığını oluşturmak gerekir. Bütün bu çalışmalar sonucu cemaatin nezdinde büyük bir güvene sahip imama, müracaatlar gelecektir. Bu iş imamın kontrolünde, cemaati usandırmayacak şekilde dernekler vasıtasıyla da yapılabilir. Yardımlaşma hususunda imam, alan el rolünden, ziyade veren el ve verdiren el rolünü icra etmeyi bilir. Çevredeki fakir ve muhtaçlar, tıpkı Efendimizde (Sallallahu Aleyhi ve Sellem) gibi onun en önemli ilgi alanlarından biridir. O fakir ve muhtaçlara sadece maddi yardım götüren değil, aynı zamanda mânevîyat götüren bir konumda olmak, onları cami ile buluşturmak için önce gönüllerini kazanmak, sonraki aşamalarda da cami ile buluşturmak için bilinçlendirmesi gerektiğinin farkındadır. Karnını doyurduğumuz insanın, kalbini de doyurabilmek, madde ve mânâ dengesini kurmak demektir.

İmam cemaatine dua etmelidir. Dua ettiğiniz insanların gönüllerini fethedersiniz. Hatta imam bir şahsa dua ettiğini söylediğinde bu onu çok etkileyecektir.

İmamın cemaatin inşâsında, hastaları ziyareti de çok önemli bir husustur. Ağır hasta olduğu için mescide gelemeyenleri, Rasûlullah (Sallallahu Aleyhi ve Sellem) Efendimiz yanına bazı sahabileri alarak ziyaret ederlerdi. İmam da bu Sünnet'i ihyâ eder. Cemaati geniş yelpazede düşünecek olursak, bayram namazına gelenleri de kattığımızda caminin etrafındaki herkes buna dâhildir, mümkün olduğu ölçüde bu ziyareti gerçekleştirebilmek çok önemlidir.

Bayramdan bayrama cemaate gelen biri ağır hastalanır. Bunu haber alan imam, cemaatinden müsait olan kimselerle ziyaretine gidip, onu teselli ederek dualar eder. Bu ziyareti birkaç kez tekrarlar, zaman zaman telefonla da arar. Adam iyileşince cemaate katılmaya başlar. Bu durum imamın dikkatini çekmektedir. Bir gün imam ile otururlarken adam ona şu itirafta bulunur: “Hocam, sizden Allah razı olsun, beni en zor günlerimde yalnız bırakmadınız, ilginiz alakanızla gönlümü fethettiniz. Ben gerçek dostumun sizler olduğunu anladım...” İmam ayrıca bölgesinde hastahane bulunuyorsa, zaman zaman hastaları toplu ziyareti önemser.

Bu anlamlı ziyaret hastalar için büyük bir mânevi destek olacak ve onların gönülünü kazanmaya vesile olacaktır. Hatta özellikle Cuma günleri, kandil geceleri ve bayram vesilesi ile ziyaretler gerçekleştirilebilir.

Cemaat inşasında hediyeleşme faaliyeti de bir başka husustur. Bu hususta “*Hediyeleşiniz ki birbirinizi sevesiniz*”¹⁸⁸ Hadis-i Şerîfi bize sevgi merkezli cemaatin inşasında ışık tutmaktadır. İmamın odasında kendine mahsus türlü hediyeleri bulunur. Özellikle cemaate gelen çocuklara güler yüzle verilecek ufak bir hediye, gönüllerine sevgi tohumu ekecek, onların ömür boyu unutamayacağı bir hatıra olacak ve cemaate bağlayacaktır. Yine erkek ve hanımlar için küçük de olsa bazı anlamlı hediyeler verebilmek, dine sevgi bağının güçlenmesinde büyük etkilere sahiptir.

Bir imam Rasûlullah (Sallallahu Aleyhi ve Sellem) Efendimiz’in doğduğu gün, bir grup cemaatiyle hasta, esnaf ziyaretleri yapar ve onlara hediyeler dağıtarak tebrik eder. Güzel sesli biri Peygamberimiz ile ilgili ilahi okur. Ayrılmadan önce de hep birlikte salavat getirirler. İmam o günü hiç unutamayacağını ifade etmiştir. Çünkü ziyaret edilenlerin gönülleri fetholmuştur.

Cemaatin birbiri arasında bir sevgi bağının oluşmasında gezilerin de önemli bir yeri vardır. Bu elbetteki öncelikle umre ve hacdır. Unutulmaz hatıralarla dolu bir umre yapabilmek, cemaat arasında kardeşlik bağlarını kat kat güçlendirir. Yine şehiriçi ve şehirlerarası selatin camilere ziyaretler ve geziler yapılması, mesela cemaatle bir Çanakkale programı, cemaatin birlik ve beraberliğini sağlayacaktır.

Sonuç olarak söylemek gerekirse, imam olmak bir gönül işidir. Gönülün yer aldığı, sevginin hâkim olduğu bir imamet vazifesi, hem imamın hem de cemaatin ihyâsı demektir. Gönül ehli imamın hasbi davranışları vardır. Yaptığını Allah için yapma sevdasındadır. O daima Rasûlullah (Sallallahu Aleyhi ve Sellem) Efendimiz’in kutsî vazifesini bi’l-vekâle temsil etmenin, dolayısı ile vazifesinin büyüklüğü ve yüceliğinin şuurundadır. O hayırlara anahtar, şerlere kilittir. İyiliklere öncü, kötülöklere engeldir. Bulunduğu mahallin güneşi ve ayıdır. Cemaatinin gönül semalarında parlayan bir yıldızdır.

188 Muvattâ, Hüsnü’l-Huluk, 16